

En ny hverdag – efter strålebehandling. Hvad skal der til?

Strålebehandling er en effektiv behandlingsform for lokal avanceret prostatakræft. Onkologisk afdeling R på Odense Universitets Hospital behandler ca. 150 mænd årligt med strålebehandling, med det formål at helbrede. Patienterne behandles med 78 Gy (stråledosis) over 39 fraktioner (strålebehandlinger) oftest i kombination med hormonbehandling. Strålebehandlingen varer 8 uger, men for nogle mænd kan hormonbehandlingen fortsætte yderligere godt to år.

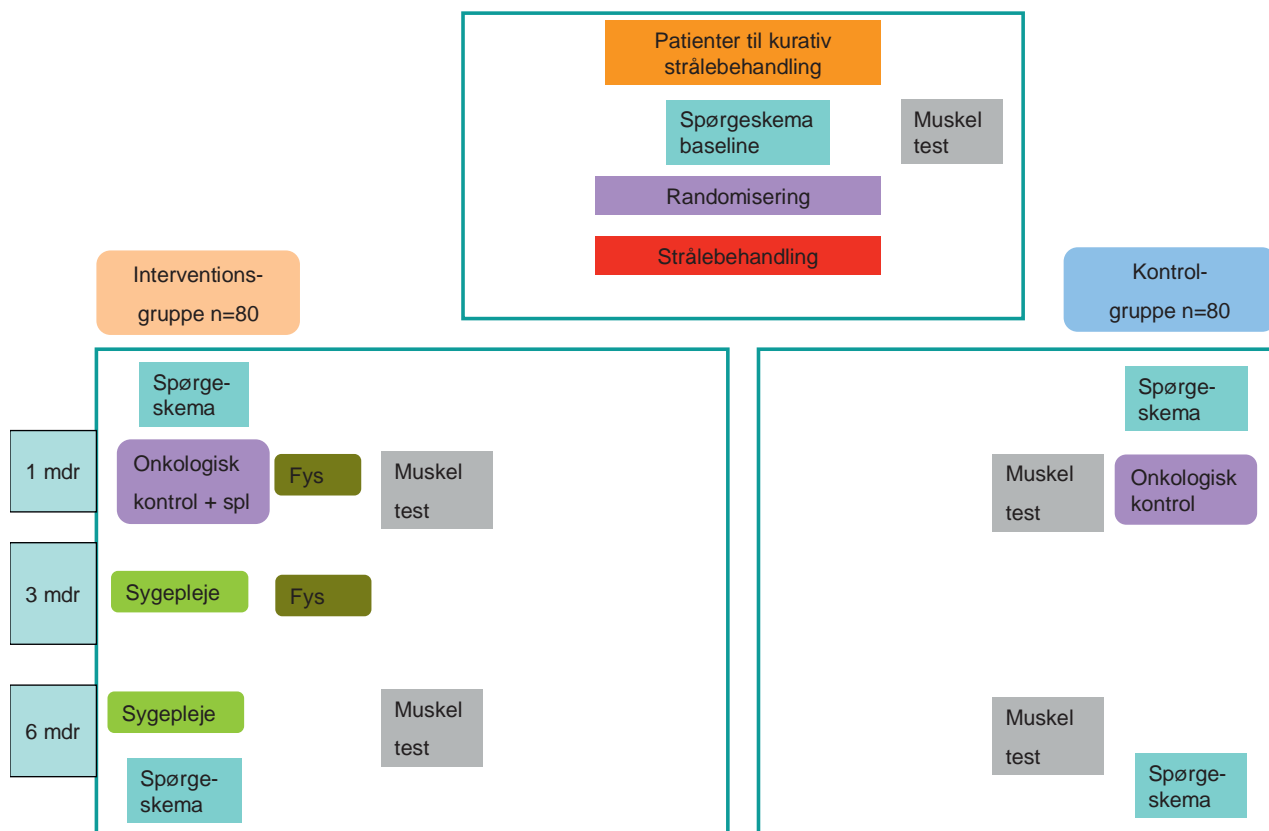
Af Karin Brochstedt Dieperink, sygeplejerske, MCN, ph.d. studerende, Steinbjørn Hansen, Overlæge Phd, Olfred Hansen, Overlæge Phd – alle fra Odense Universitets Hospital

Efter behandlingen

Strålebehandling og hormonbehandling er ikke altid uden bivirkninger, og nogle mænd kan opleve bivirkninger som klinger af efter nogle måneder, eller bivirkninger som kan optræde måneder til år efter behandlingen. Bivirkningerne kan være hyppig vandladning, problemer med at holde tæt, problemer fra tarmen, hedeture, vægtændringer, seksuelle problemer samt psykiske reaktioner der kan følge efter en kræftsygdom (1).

Hvad skal der til?

Onkologisk afdeling R ønsker at tilbyde patienter og pårørende den bedste hjælp og støtte efter behandlingsforløbet, men der er kun forsket sparsomt i hvilke rehabiliteringstiltag, der kan modvirke følgerne af behandlingen. Afdelingen begyndte derfor i foråret 2010 et forskningsprojekt, som undersøger om strålebehandlede patienter i efterforløbet kan have gavn af individualiseret fysioterapi og samtaler hos en erfaren strålesyge-

Sygeplejersker tilknyttet projektet. Forrest i midten Karin Dieperink sammen med (fra venstre) Mette M. Rye, Rebekka K. Jørgensen, Heidi McLaclan, Elsebeth Kjærsgaard og Inger Dalsgaard. Bagerst Anders S. Månsson.

plejerske. Formålet med interventionen er primært at patienterne oplever færre vandladningsproblemer, men der vil også være fokus på de øvrige problemer.

Projektet

Projektet er et lodtrækningsforsøg som tilbydes 160 patienter. Halvdelen af patienterne udgør interventionsgruppen som tilbydes fysioterapi og sygeplejekonsultationer i op til 6 måneder efter strålebehandlingen. Den anden halvdel af patienterne udgør kontrolgruppen som tilbydes det sædvanlige kontrolforløb. Patienterne kom-

mer fra hele Region Syddanmark, og fysioterapi og sygeplejekonsultationer er derfor koordineret så patienterne kun skal køre få ekstra gange. Vi anbefaler de patienter som har en samlever at tage hende med til samtalerne. Samleveren kan ofte være en stor støtte i hverdagen efter et behandlingsforløb.

Sygeplejekonsultation

Undervejs i strålebehandlingen er det der fylder for en patient at blive rask, men når behandlingen er vel overstået, skal patienten og samlever til at leve et hverdagsliv igen. Ved sygeplejekonsultationen

har patient og eventuel samlever mulighed for at drøfte de problemer de oplever. Det er meget individuelt hvad man har behov for efter et strålebehandlingsforløb og det vil derfor være patientens dagsorden der er det vigtige i samtalen. Eksempler på emner der kan drøftes til samtalerne er væskeindtag og vandladning, psyke, seksualitet og samvær med sin partner m.m.

Fysioterapi

Fysioterapien består af vejledning i almen fysisk træning og vejledning i træning af musklerne i bækkenbun-

den, for selvom bækkenbundstræning mest er noget man hører om i forbindelse med kvinder og graviditet, så har mænd også en bækkenbund. Muskelgruppen kan populært sagt sammenlignes med pakningen i en vandhane. Fysioterapeuten giver patienten et individuelt træningsprogram med hjem som skal udføres i månederne efter strålebehandlingen.

Evaluering af projektet

For at vurdere om projektet har effekt, beder vi patienterne udfylde spørgeskemaer

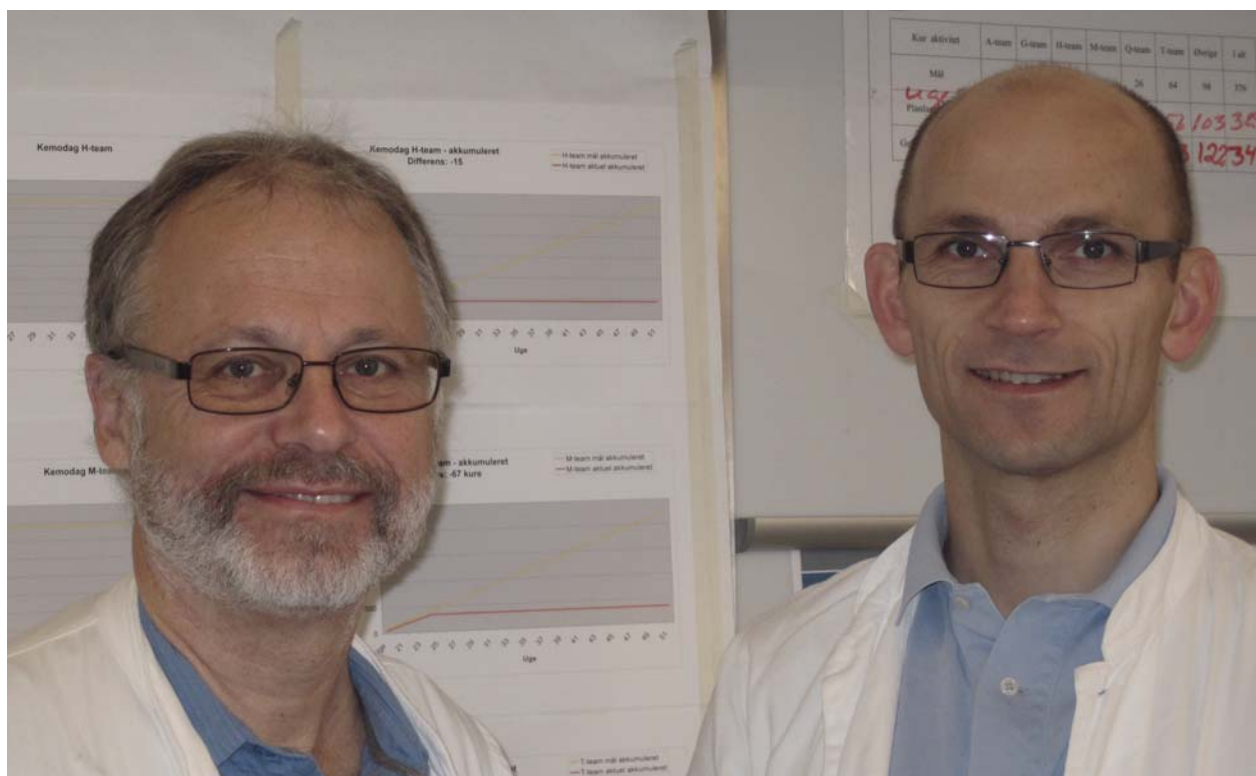
3 gange i forløbet (før strålebehandlingen, 1 måned og 6 måneder efter strålebehandlingen). På de samme tidspunkter undersøges patienternes styrke i bækkenbunden af fysioterapeuter som ikke ved om patienten er i interventionsgruppen eller i kontrolgruppen. Undersøgelsen foregår ved at fysioterapeuten føler i patientens endetarm med en finger, samtidig med at patienten kniber sammen i bækkenbunden. Desuden måles elektriske impulser fra musklerne med elektromyografi.

Status

Der er stor interesse for at deltage i undersøgelsen. I skrivende stund er der 70 patienter med i projektet. De første resultater forventes at blive publiceret i internationale tidsskrifter i 2012.

Projektet er støttet af: Syddansk Universitet, Odense Universitets Hospital, Kræftens Bekæmpelse, Mette Hede Nielsens Mindefond, Overlægerens forskningsfonde, OUH.

Har du spørgsmål til projektet – kontakt:
Karin.dieperink@ouh.regionsyddanmark.dk

Overlægerne Olfred Hansen og Steinbjørn Hansen

Reference:

(1). Michaelson MD, Cotter SE, Gargollo PC, Zietman AL, Dahl DM, Smith MR. Management of complications of prostate cancer treatment. CA Cancer J Clin 2008 Jul;58(4):196-213.